



Red: Arne Borg

Social information — en förstudie

Föreningen Sveriges Socialchefer (FSS) har beretts tillfälle att yttra sig över utredningsmaterialet "Social information — en förstudie". Ett utdrag ur föreningens yttrande återges nedan.

Mot bakgrund av bland annat utvecklingen av socialhjälpens samt kännedom om att många människor går miste om sina sociala rättigheter framförde Föreningen Sveriges Socialchefer 1971 krav på en förbättrad information om socialvården. FSS ser därför positivt på socialstyrelsens initiativ att kartlägga och analysera den sociala informationen avseende såväl olika mottagargrupper och deras behov som ansvars- och rollfördelning hos informationsgivande parter.

Den snabba och genomgripande omdaning som vårt samhälle genomgått under det senaste decenniet har bland annat medfört att behovet av samhällsinformation ökat på ett påtagligt sätt. Helt naturligt har den offentliga sektorns expansion varit en bidragande orsak här till. De olika samhällsorganen har expanderat inom sina traditionella kompetensområden samtidigt som samhället engagerat sig i en rad nya verksamheter. Till detta hör även

att samhällets olika insatser i betydande omfattning blivit servicebetonade. Den här utvecklingen har medfört ökade krav på samhällsinformationen, krav som inte alltid uppfyllts. I ett dynamiskt samhälle är det nödvändigt att det allmännas insatser snabbt och flexibelt kan anpassas till förändrade förhållanden och nya målsättningar. För att ett sådant samhälle skall fungera tillfredsställande måste medborgarna känna till sina rättigheter och skyldigheter. Men en information om medborgarnas rättigheter och skyldigheter i snäv mening är inte tillräcklig. Samhällets insatser är inte enbart inriktade på att i efterhand hjälpa och korrigera, de verkar även förebyggande med syfte att styra utvecklingen i önskad riktning.

Genom kunskapsförmedling söker man förändra och förstärka medborgarnas egna värderingar och beteenden. Om medborgarna skall kunna hävda sina idéer och intressen i den demokratiska processen måste de vara i besittning av kunskap hur samhället fungerar. Den enskildes möjligheter att påverka samhällsutvecklingen är alltså nära förknippade med hans kunskaper om hur samhällets olika funktioner och institutioner verkar och samverkar.

Samhällsinformationen får inte reduceras till en teknisk fråga — en fråga om tekniska problem som kräver tekniska lösningar. Det är svårt att idag skissera hur morgondagens samhällsinformation skall utformas och detta gäller även för social information. Det torde dock stå klart att nya vägar och former för kontakt med allmänheten måste prövas.

Social information är en viktig del av den totala samhällsinformationen. I sitt principbetänkande har socialutredningen angivit två huvudfunktioner för socialvårdens informationsverksamhet; att förmedla värderingar och kunskaper

och att förmedla kännedom om socialvårdens verksamhet.

Det socialpolitiska området är stort och vitt till sitt innehåll och omfång. Inte alltid finns det klara skiljelinjer mellan de olika socialpolitiska verksamhetsgrenarna, som därtill kan ha olika huvudmän. Detta komplicerar frågan vad gäller tekniken för den sociala informationen. Socialstyrelsens kartläggning av den sociala informationen hos vissa myndigheter och organisationer ger belägg för en sådan slutsats. Kartläggningen visar på en splittrad bild av den sociala information som förekommer i vårt land. FSS ser en påtaglig risk för att ett splittrat informationsutbud kan motverka sina syften.

FSS anser att den sociala information som kommer till stånd inom skolan är mycket viktig. FSS delar också uppfattningen att social information i skolan har en viktig uppgift utöver att förmedla kunskaper om socialpolitik och andra sociala förhållanden genom att utveckla elevernas ansvarsmedvetande och förståelse för sociala sammanhang.

FSS vill, såsom arbetsgruppen för social information, understryka behovet av en fördjupad social utbildning av lärarna. Den sociala informationen i skolan bör gälla på alla nivåer, från förskolan till gymnasie- och högskolestadiet.

Arbetsgruppen för social information har, för att få reda på mottagarsidans inställning till socialvården och informationen kring denna, sammanställt resultatet av ett 20-tal undersökningar. Dessa undersökningar berörde alla något av de tre begreppen kunskap, attityder och utvärdering av informationsinsatser. Det är inte förvånande att arbetsgruppen kommit fram till att allmänhetens kunskaper om faktiska förhållanden inom socialvårdsområ-

det är mycket bristfälliga. Det är sedan lång tid känt att många människors negativa hållning till socialvården, exempelvis socialhjälp, baseras på bristfälliga kunskaper. Företagna undersökningar om social information visar att man når knappt hälften av dem man vill nå. Den sociala information som hitintills förmedlats av olika myndigheter har således varit klart otillräcklig och/eller bristfällig.

Det torde knappast råda någon tvekan om att den traditionella informationstekniken måste bli föremål för en omprövning. FSS menar att det fordras en förutsättningslös prövning av både metoder och innehåll. Informationen måste utformas tillsammans med mottagarna och så långt möjligt genomföras på deras villkor. Valet av informationskanaler hör till de centrala frågorna i arbetet med social information. Enligt FSS uppfattning bör det nog undersökas hur folkrörelserna och de fackliga organisationerna kan engageras i den sociala informationen. Pensionärernas organisationer, olika klientorganisationer och hela den samlade handikapprörelsen bör vara skickade att delta i det sociala informationsarbetet. Det är också viktigt att informationen utformas på sådant sätt att den ökar den enskildes möjligheter att till socialvården återföra vunna erfarenheter och synpunkter. Även i fråga om återföringen av social information bör folkrörelserna, klientorganisationerna och den fackliga rörelsen kunna medverka.

Massmedierna är viktiga instrument för kommunikation, insyn och inflytande i den representativa demokratin. Det är därför ytterst angeläget att den information som sprids genom massmedia är riktig och saklig. FSS anser det viktigt att man får till stånd ett mer gediget socialt allmännkunnande hos journalisterna

än vad som generellt är rådande idag. I väsentlig grad är det en utbildningsfråga. Men även myndigheterna måste gå in seriöst i uppgiften att utbilda förtroende- och tjänstemän så att den sociala informationen framdeles kan fungera väl på alla plan.

De ekonomiska resurser som idag ställs till förfogande för social information är överlag för små. För en fortlöpande väl utbyggd social informationsverksamhet krävs betydande resurser — såväl personella som ekonomiska. Kommunerna har olika förutsättningar att bedriva informationsverksamhet. En del kommuner har gediget uppbyggda informationscentraler, andra saknar det mesta i informationsväg. Det synes riktigt att staten lämnar stöd till de kommuner som bevisligen brottas med svårigheter att bygga upp och driva en tillfredsställande informationsverksamhet. FSS tillstyrker därför förslaget om ett fast informationssamarbete mellan centrala myndigheter och förmedling av grundmaterial som lätt kan anpassas och kompletteras för lokalt bruk. Kan därtill organisationer av olika slag, folkrörelser, studieförbund etc förmås att medverka skulle detta givetvis ytterligare öka informationens spridningseffekt.

— — —

En väl fungerande information bör ses som en viktig del av socialvårdens förebyggande verksamhet.

Förvaltningslinjen i framtidens socionomutbildning

Föreningen Sveriges Socialchefer har vidare beretts tillfälle att till Socionomförbundet yttra sig över remiss beträffande förslag till utbildningspolitiskt program del 2. Förvaltningslinjen i framtidens socionomutbildning. Yttrandet är av följande lydelse:

Förvaltningslinjens framtida utformning är en viktig fråga, som gäller såväl samband med annan högre utbildning som innehåll, påbyggadsmöjligheter och forskningsanknytning. Det är angeläget att den utveckling som skett av sociala linjen får sin motsvarighet när det gäller förvaltningsutbildningen. Därvid måste uppmärksammas att den nya högskolan kommer att omfatta förutom (socialhögskolans) förvaltningslinje en linje för offentlig förvaltning (linje 21) och en förvaltningsinriktad filosofisk-samhällsvetenskaplig linje som har samma målformulering: "Utbildningen skall förbereda för verksamhet som administratör och utredare." Tre förvaltningslinjer under en och samma högskoleenhet måste innebära svåra gränsdragningsproblem och betydande oklarhet för avnämarna. I längden torde en sådan ordning vara ohållbar.

Mot denna bakgrund ser FSS det värdefullt att Sveriges Socionomförbund arbetat fram det föreliggande förslaget. FSS vill i sitt yttrande ta upp frågor som gäller socialförvaltningars behov av förvaltningssocionomer, sammanhållan socionomutbildning, långsiktiga utbildningsmål och kortsiktiga lösningar.

Socialförvaltningens behov av förvaltningssocionom

I många kommuner är socialvården den sektor som kräver den största andelen av den samlade budgeten och som har den mest personalkrävande verksamheten. Inom socialvården ligger också de båda områden som för närvarande torde vara mest expansiva, barnomsorgen och äldreården.

Vidare har socialvårdens uppgifter undan för undan vidgats att även avse mer samhällspåverkande insatser bl a medverkan i samhällsplanering. Detta innebär att den sociala förvaltningen bl a ef-

terfrågar välutbildad personal för uppgifter som gäller administration, ekonomi, planering och utveckling. Mer preciserat kan uppgifterna gälla förvaltnings- eller avdelningsledning, personalfrågor (inkl. utbildning och övrig personalutveckling), ekonomisk planering (med budgetarbete), verksamhetsplanering, samhällsplanering, utredningsarbete osv. I stor omfattning måste arbetet bedrivas i samverkan med andra, både inom och utom den egna förvaltningen, bl a i projektförhållanden.

Enligt FSS:s erfarenhet och bedömning är socionomexamen på förvaltningslinje en lämplig utbildning för många av de arbetsuppgifter det är frågan om. Naturligtvis kan även annan utbildning vara lämplig, t ex socionomexamen på social linje med viss ämneskombination (eller komplettering). Självklart måste också praktiska erfarenheter på arbetsområdet tillmätas betydelse.

Sammanhållen socionomutbildning

Mot den bakgrund som skisserats ovan framstår klart att den i förslaget uttalade meningen att sambandet mellan sociala linjen och förvaltningslinjen är riktig. Förslaget har utvecklat skäl för denna huvudsakligen med utgångspunkt i förvaltarnas behov av kunskaper om socialpolitiken och intentionerna i denna. Till dessa skäl vill FSS:s gärna lägga socialarbetarnas behov av kunskaper om de förvaltningsmässiga och ekonomiska förutsättningar som gäller också den sociala verksamheten. En fortsatt sammanhållen socionomutbildning är därför, som framhålls i förslaget, av stor vikt för studerande på båda linjerna och för avnämarna på den arbetsmarknad som väntar dem.

Den sammanhållna utbildningen med en bred gemensam grundkurs måste självklart på båda lin-

jerna medge en specialisering inom respektive yrkesområde.

SLU-gruppens förslag beträffande sociala linjen bör därför få en motsvarighet för förvaltningslinjen.

Långsiktiga utbildningsmål

Förslaget tar sikte på att de tre ekonomiämnen — kommunal ekonomi, företagsekonomi, socialpolitik — i likhet med SLU-gruppens ämne "socialt arbete" slås ihop till ett integrationsämne. FSS kan se fördelar i en sådan sammanläggning men förutsätter då att det fortfarande skall vara möjligt för studerande på annan profil att i sin utbildning ta in betydelse i något av delämnena.

Med den föreslagna ämnesintegrationen bör förutsättningarna stärkas för en till socionomutbildningen på denna linje anknuten forskning och forskarutbildning. Behovet av tvärvetenskaplig forskning inom offentlig ekonomi har påtalats och belysts i förslaget. FSS ser det nödvändigt att denna forskning förläggas till den institution som utbildar förvaltnings-socionomer. Föreningen vill också understryka meningen att en nära kontakt med arbetsfältet och utvecklingen där är viktig. Socialhögskolornas traditioner när det gäller samband mellan teori och praktik, utbildning och fält bör vara en värdefull tillgång då det är frågan om att upprätta sådana kontakter.

I profilen offentlig administration är förslagens betoning av vikten hos utbildningen i utredningsmetodik värd att stryka under. Åtskilligt utredningsarbete bedrivs numera i projektförhållanden, också inom socialförvaltningar. Utöver de krav som framkommer i förslaget och som gäller utrednings- och informationsteknik vill FSS framhålla behov av goda kunskaper om organisation av samt tekniker och metoder i projektarbe-

te. Därvid bör också uppmärksammas de särskilda krav som framkommer av att arbetet bedrivs i en offentlig förvaltning med dess speciella regelsystem.

FSS vill understryka vad som i förslaget framhålls om behovet av en särskild profil mot planeringsadministration. Begreppet planering är vidare än den innebörd som ofta ges ordet samhällsplanering.

Fysiska planer är endast en del av uppgiften. Till detta kommer övrig samhällsutveckling och även verksamhetsplanering.

Beträffande övriga förslag som avser mer långsiktiga åtgärder vill FSS endast framhålla att det vore värdefullt om de delar som avser personaladministration och sjukvårdsadministration kunde utvecklas ytterligare. Detta kan kräva mer underbyggnad än den som nu redovisas.

Kortsiktiga lösningar

Förslaget om försöksverksamhet med integration av ekonomiämnen, fortsatt försöksverksamhet med samhällsplaneringsutveckling och personaladministrativ utbildning ligger klart i linje med de mer långsiktiga lösningar som föreslås. FSS vill tillstyrka även övriga förslag och fäster där särskild vikt vid påbyggnadsutbildning i verksamhetsplanering och administration.

Böcker till redaktionen

Pockettidningen R

Brottsoffer

Om rädslan, brottet, brottslingen och ofiret
1/1977

Prisma, Lund 1977, 96 s, ca kr 20: — inkl moms

Ture Arvidsson

Fimpa nu!

Larson, Falun 1977, 189 s, ca kr 46: — inkl moms

Rolf Hanoa, Kjell Noreik

Uförhet

I teori og praksis
Gyldendal Norsk Forslag, Oslo 1977, 151 s, ca Nkr 44: —

Öberg m fl

Psykologi för vårdyrken

Gymnasieskolan åk 2, andra upplagan
Esselte studium, Nacka 1976, 172 s, ca kr 52: — inkl moms

Bodil Dyhre m fl

Patient, sygeplejerske, læge — hvis behov?

Hans Reitzels Forlag, Haderslev 1977, 173 s, ca Dkr 54: 35

Lenc Sewall

Bibliotek på sjukhus

Om böcker, konst och musik i vårdsituationen
Bibliotekstjänst, Lund 1976, 195 s, ca kr 48: 50 inkl moms

Landstingsförbundet, Svenska kommunförbundet, socialstyrelsen och SPRI

Primärvård — äldreomsorger — samverkan

Civiltryck AB Stockholm 1977, 230 s

Mogens S Norn, Magnus Gjöterberg

Ögonsjukvård

Esselte studium, Nacka 1977, 122 s

Socialstyrelsen

Fakta om narkotika och narkotikamissbruk

Liber förlag, Stockholm 1977, 96 s

Socialstyrelsen

Svenska myndigheters narkotikaundersökningar

Stockholm 1977, 32 s

Thomas Hjortsjö

Suicidium i Sverige

En epidemiologisk studie av 686 konsekutiva fall, delrapport 6
Studentlitteratur, Lund 1977, 45 s, ca kr 15: — exkl moms

Gunnar Aronsson

Från ackord till fast lön

— Utvärdering av en löneformsförändring i högmekaniserat arbete
Rapport nr 14
Psykologiska institutionen, Stockholms Universitet, Stockholm 1977, 31 s, kr 10: —

Ingrid Arhusiander

Utlämnad för vård

Rabén & Sjögren, Stockholm 1977, 183 s

Pockettidningen R

Stoppa det psykiatriska våldet!

2/1977
Prisma, Lund 1977, 112 s, 20 kr inkl moms

Lars Arnkvist & Claudia Sternberg

Barnpsykologi och uppfostran i Sovjet

Verdandi-debatt nr 81
Prisma, Lund 1977, 180 s, ca kr 38: — inkl moms

Lomc Feigenberg

Terminalvård

En metod för psykologisk vård av döende cancerpatienter
Liber Läromedel, Stockholm 1977, 231 s, ca kr 35: — inkl moms

Eskil Wikberg

Näringslära

Esselte Studium, Stockholm 1977, 384 s, ca 88: — inkl moms

Lars Olander

Dimensionering av återluftö-ringssystem med hänsyn till för-oreningsalstring

Arbete och hälsa, vetenskaplig skriftserie 1977: 1
Liber Tryck, Stockholm 1977, 32 s

Jonas Frykman

Horan i bondesamhället

Liber läromedel, Lund 1977, 237 s, ca 28: — inkl moms

Sigmund Freud

Psykoanalytisk teknik

Urval och översättning av Mats Svensson
Bokförlaget Prisma, Lund 1977, 218 s

Våra recensenter

Joseph Schaller är universitetslektor vid psykologiska institutionen, Göteborgs universitet. **Claes-Göran Westrin** är överläkare vid psykiatriska kliniken, Kärnsjukhuset Skövde, där **Anders Dolfe** är psykolog. **Ingrid Gamstorp** är bitr. prof. vid barnmed. kliniken, Akademiska sjukhuset, Uppsala, där **Owe Petersson** är chefsläkare.